

Dimissionstale 2020

I løbet af jeres år her på IJG er der i den store verden udenfor fundet hændelser sted, der indvarsler en ny tid, en tid med endnu mere kaotiske forhold, end vi har været vant til, hændelser som ingen havde set komme, hændelser som vi alle ville have afvist som helt usandsynlige, før de pludselig var indtruffet.

Derfor vil jeg gerne indlede min dimissionstale i den store verden, eller rettere i den verden, der ligger uden for Danmark, og som i overvældende grad er en del af vores verdensbillede.

Det første billede, der melder sig, er uforudsigeligheden og det uventede.

Brexit kalder man det. England har forladt Europa og også Danmark, og jeg bemærker mig, at de fleste unge vælgere i Great Britain ikke ønsker det.

Triumf eller Trump. Meget få begivenheder, bortset fra den aktuelle situation, fylder så meget i det danske medielandskab som ”begivenhederne i USA”, og med god grund. Vi er på mange måder økonomisk, forsvarsmæssigt og kulturelt knyttet til det land, der har modtaget så mange indvandrere - også fra Danmark. Til mange iagttageres overraskelse er Trump stadig præsident, og man kan vist godt tillade at sige, at han har sat en ny verdensdagsorden og meget frit folder sit syn på kvinder, miljøaftaler, Nato, Kina, raceuroligheder og andre betydningsfulde områder ud. Endelig kan jeg naturligvis ikke undgå at nævne en lille rød kugle med fangarme, blå skilte, håndsprit, smitte og sygdom.

Jeg tillader mig at nævne disse alvorlige begivenheder og udviklingstræk, dels fordi jeg mener det er skelsættende, og dels fordi fremtiden, der tilhører jer, holder alle disse udfordringer op foran os og stiller krav om stillingtagen og beslutningstagen.

Man kan med en vis ret hævde, at I går ud i en verden, der har vist sig at være mere kaotisk og uforudsigelig, end vi overhovedet kunne forestille os for nogle få år siden. Den verden skal nogen have styr på, og det bliver i høj grad jer, der skal løse opgaven. Der er ikke andre til det.

En af reaktionerne på alle disse ændringer kunne være at vende blikket indad og spørge: Hvem er vi så, hvad er det at være dansk, og hvordan forstå og definere dansk kultur og det at være dansk. Med hvilke forudsætninger og med hvilken bagage kan vi møde alle disse udfordringer.

"Der er et yndigt land,
Det står med brede bøge
Nær salten østerstrand
Nær salten østerstrand
Det bugter sig i bakke, dal,
det hedder gamle Danmark,
og det er Frejas sal,
og det er Frejas sal. (...)

Vort gamle Danmark skal bestå,
Så længe bøgen spejler
sin top i bølgen blå"

Teksten er fra 1823 og jo skrevet af Adam Oehlenschläger.

Nogle år senere, i 1850, skrev H.C. Andersen.

" I Danmark er jeg født, dér har jeg hjemme,
der har jeg rod, derfra min verden går.
Du danske sprog, du er min moders stemme,
så sødt velsignet du mit hjerte når.
Du danske, friske strand,
hvor oldtids kæmpegrave
stå mellem æblegård og humlehave.
Dig elsker jeg! - Dig elsker jeg!
Danmark, mit fædreland. "

Ordene og lyrikken er forskellig, men handler om, at der er et land, Danmark, som vi er en del af og forbundet til. Et land som defineres og afgrænses af sin natur, sit sprog, sin historie, sin kultur og af at de mennesker, der bor i landet, har et forhold til det, holder af det og har en mening om hvordan det skal indrettes. Det var og er noget særligt at være dansk, også i år, hvor vi fejrer genforeningen, og må erkende, at de mest centrale udfordringer ikke respekterer landegrænser eller tiltag til at stoppe dem, men er globale og grænseoverskridende.

Henrik Jensen skriver i sin bog "Derfra vores verden går":

"Et menneske er dannet, som forfatteren Villy Sørensen formulerer det, når det engagerer sig ud over sig selv i det fælles. Det føler sig rodfæstet, når det får lov at føle sig som aktivt medlem af et virkelig fællesskab, der formidler kulturen og danner skjold mod kaos.

At kende sine rødder er ikke bare en løsreven erkendelse, nok så interessant i sig selv, men et svar på de dybeste spørgsmål om eksistens og tilhør, som rækker ud over den enkeltes eget, korte liv. Det handler om slægters gang, og sammenhængen mellem de døde, de levende og de endnu ikke fødte. (...)

Måske er det ikke bare indvandrerne her i landet, der har brug for at assimilere sig, måske er det os alle sammen. Måske handler det ikke bare om at formulere den danske drøm, så det eventuelt kunne give indvandrere lyst til at identificere sig med et dansk vi, måske handler det om at formulere forpligtelsen bag den danske drøm, ikke bare for dem, men for os alle. Alle os"

Det handler om drømmen, forpligtelsen og fællesskabet. Det at vi sammen taler om, hvilket samfund vi ønsker at leve i, og at vi sammen taler om, og handler på, hvordan vi vil indrette os og udfolde den danske samfundsmodel. Og netop det at realisere drømmen og forme fremtiden, er og bliver I en del af, også på trods af virus og udsigten til en lang periode i venten på vaccinen.

Og nu er jeg så nået frem til den traditionelle indledning på en dimissionstale. Kære studenter. Studenter i Danmark. Studenter i København. Studenter på Østerbro. Studenter fra Ingrid. Her sidder i så unge, smukke og klar til det hele. I er danske studenter, fordi I nu har taget en dansk studentereksamen og den er sin egen. Andre lande har også studentereksaminer, men ingen har en dansk studentereksamen med netop de fag, det faglige indhold, den form for eksamen og med den bagvedliggende menneskelige, indlæringsmæssige og kulturelle forståelse som I nu er i besiddelse af. Det er dansk, så det klinger. Jeg, og I, ved selvfølgelig godt, at der er fællesmængder i

matematik, fysik, kemi, sprogundervisning, idræt med videre, som er fælles for undervisning i mange lande, men jeg forsøger altså at indkredse det særligt danske i at være skole og gymnasium. 80% af de fag, et gymnasieforløb og en studentereksamen består af, er de samme fra Gedser til Skagen. Vi har altså en fælles forestilling om hvilken faglighed, og især hvilke værdier og normer, en dansk studentereksamen skal indeholde, og det er netop pointen. Vi har gerne villet præge jer og give jer viden og færdigheder som I, og samfundet, kan bruge. Et af kendetegnene ved gymnasiet er netop, at her undervises i akkumuleret viden og i viden opsamlet gennem århundreder. Sven Brinkmann skriver i Stå fast:

” Vi kan kun afgive løfter og forpligte os på handlinger sammen over tid, fordi vi kan forstå os selv over den samme tid – fordi vi har en nogenlunde sammenhængende identitet. Og dette kan vi kun have, fordi vi kan overskue vores liv som en sammenhængende enhed; som en historie, der går fra fødsel til død. Derfor skal vi lære at stræbe efter selvkonstans (personlig integritet) med henvisning til fortiden snarere end med henvisning til fremtiden.”

Citat understreger, at den store historie, Danmarkshistorien og verdenshistorien, hænger sammen med den personlige historie og vigtigheden af at kende sin egen historie og gennem den danne sig forestillinger om fremtiden.

Brinkmanns synspunkt er, at det er nødvendigt at se og forstå sit liv som en sammenhængende historie, og at rækken af fortællinger tilsammen udgør både den enkelte og kollektivets livshistorie.

I har været ude på en tre-årig rejse, eller rettere vi har sammen været ude på en tre-årig rejse. For tre år siden, en dag i august, sad I for første gang her på skolen med store forventninger og en lille smule nervøsitet. Der er stor forskel på jer, dengang og nu. I kom med forventninger og drømme om at blive dygtigere fagligt, om at udvikle jer kreativt, om at blive udfordret på meninger og holdninger, om at møde kammerater og venner, om at lære at samarbejde og om at have det sjovt og blive en del af et fællesskab.

I har taget udfordringerne op.

I har tilegnet jer fagene og dygtiggjort jer.

I har skrevet opgaver, synopsis og SRP.

I har sammentænkt det humanistiske med det samfundsvidenskabelige og det naturvidenskabelige.

I har været til skriftlig og mundtlig eksamen.

I har deltaget i diskussioner, udarbejdet oplæg og blevet trykprøvet på jeres viden.

I har læst lektier, været på Facebook, brugt nettet og som en del af den digitale generation vokset op med iPhone, iPad og det hele.

I har fået ny viden og nye færdigheder i en bred vifte af fag. I har lært, hvordan de forskellige fags metoder og tilgange kan kombineres og tilsammen skabe en både bredere og dybere forståelse for en sag. I har lært at søge information og nødvendigheden af at forholde jer kritisk til jeres kilder, til at vurdere, om et argument holder eller ikke holder.

I har på fornem vis håndteret distanceundervisning, hjemmeundervisning, virtuel undervisning, delvis fysisk adgang til skolen samt forvirring og stillingtagen til en fortløbende strøm af meddelelser om, hvordan vi skal gebærde os og leve vores liv i virussens tegn.

Gymnasielivet er en del af jeres livsrejse. Ud fra en eksistentiel opfattelse handler rejsen om at tage livet på sig, og foretage en lang række valg. Valg der har konsekvenser. Jeg håber, og tillader mig at tro, at vi har bidraget til at give jer mod, og lært jer udholdenhed og sejhed og ikke mindst vedholdenhed til at blive ved med at tænke, vælge og handle – også når det er svært, og der stiller sig forhindringer i vejen.

Peter F. Drucker, filosof og ledelsesforsker, siger følgende:

- Vær den du er
- Gør hvad du kan
- Brug hvad du har
- Begynd hvor du er

Disse leveregler er meget simple og på samme tid komplicerede og sammensatte.

”Vær den du er”

Og hvem er man så? Jeg kunne fristes til at sige, at du er et menneske formet af din biologi og dna og af din personlige og kulturelle opvækst.

Men jeg kunne tilføje, at du er den du er i kraft af dine valg og din vilje, og især din vilje til at følge bestemte værdier og idealer. Men måske mest til at tro på dig selv og være tro over for dine idealer om ordentlighed og ansvarlighed.

”Gør hvad du kan”

Du skal gøre dig umage. Gør dit arbejde ordentligt, vær beredt og hold dine aftaler. Gør mere end hvad der forventes af dig. Let de andres byrder, og vær det for andre, som ville betyde noget for dig. Gør hvad du kan for at udfylde din plads i verden og stå ved dit medansvar for fællesskabet. Vær ikke nærig med dig selv, gør dit bedste.

”Brug hvad du har”

Jeg tror, at det centrale her er at være realistisk og analytisk. Ikke at gøre sig falske forestillinger om egne færdigheder og evner, men netop i selvransagelsens klare lys at gøre sig klart: Det og det kan jeg, og det vil jeg bruge i denne situation. Brug ikke din tid på hvad andre har, og du ikke har. Det du har er godt nok.

”Begynd hvor du er”

Steen Hildebrandt, professor emeritus og livslang ledelsesforsker siger: ”Buddhismen har et godt råd, som jeg forsøger at tage alvorlig: ”Handl altid som om universets fremtid afhænger af, hvad du gør, mens du samtidig griner af dig selv over, at du kan finde på at tro, at dine handlinger gør nogen som helst forskel”. Det er det, det handler om, at være hvor man er, nærværende, og tage udgangspunkt i nuet og se virkeligheden i øjnene.

Samlet set ønsker jeg for jer, at I må have mod og omtanke til at opstille klare mål for jeres videre uddannelsesforløb og for jeres liv. Vælg en uddannelse, der har jeres interesse, og som der er fremtid i. Brug jeres viden og begavelse, I har rigeligt af begge dele, og tro mig, verden vil efterspørge jeres faglige viden, jeres færdigheder og jeres samarbejdsevner.

Jeg ønsker for jer, at I må have mod til at danse med jer selv, med verdenen og stjernerne.

For at bringe os videre i talen, vil jeg gerne citere fra afdøde Peter Bastians bog Mesterlære. Et, synes jeg, vigtigt citat om det at blive voksen og blive menneske:

”Se det her er nemt at forstå, men svært at forholde sig til, og uhyre vanskeligt at ændre, for vi har brugt en hel menneskealder på at udvikle, at det er finere at føle end at tænke. Vi er vant til en følelsesmæssig identifikation, at et forsøg på en nøgtern beskrivelse af, hvad vi har gang i, kommer til at lyde frygtelig barsk. Prøv at læse følgende sætning uden at himle op i følelsesmæssig

indignation: *Et voksent menneske er et menneske, der er i stand til at bære vægten af sit eget følelsesliv uden at ryste på hånden og uden at ulejligge andre med det!*

Det sætningen siger er, at et voksent menneske er et menneske, *der er i stand til* at bære vægten af sit eget følelsesliv uden at ryste på hånden og uden at ulejligge andre med det. Det betyder, at vi er herre i eget hus! Det er et udtryk for omsorg og varme og hjerte. Verden fylder os med følelser, men det er os der bestemmer hvordan vi vil udtrykke dem i ord og i handling, for der er altid mennesker i modtagerenden af hvad vi udtrykker. Vi er ikke ofre for vores eget indre liv, og derfor er vores omgivelser heller ikke ofre for vores indre liv.”

Jeg tænker, at der er en befrielse i citatet, en eksistentiel befrielse, både for den enkelte men også for den måde vi indgår på i fællesskabet. Jeg nærmer mig her det vanskelige spørgsmål om det personlige ansvar, ansvaret for eget liv.

Billedlig talt bevæger vi os fra vugge til grav rundt blandt mennesker. Det kom til mig, at jeg, og I, som forudsætning for at leve, må tage ansvaret på os.

Alt det vi gør, siger, tænker, føler og handler har betydning. Det er dit ansvar at danne, almindelige, uddanne, forme dig selv. Det er dit ansvar at respektere og holde af dig selv. Det er i sidste instans dit ansvar at danne dig værdier, holdninger og meninger. Og alt sammen er ikke meget værd uden dit ansvar. Jeg vover at sige, at først når du har erkendt ansvaret for eget liv, kan du indgå i meningsfulde relationer med andre mennesker.

Om lidt sender vi jer heldigvis ud på den obligatoriske og traditionelle køretur rundt til de mange familier, der vil fejre jer. I parentes bemærker jeg til forældre og familie, at det er som personligt at overvære en etape i Tour de France. Man venter meget længe, og pludselig er de der, og så er de væk igen inden man rigtig når at opfatte det, så nyd de kostbare minutter, og glæd jer over årets studenter.

Til jer studenter vil jeg med Tor Nørretranders ord sige:

”Drømmekraft handler om at turde drømme om en bedre verden. At turde arbejde for at den bliver virkelig. At turde engagere sig, gå ind i folkelige bevægelser, naboskabets civile samfund, historiens gang i ens egen lille skala. Man er historiens list. Man tør være glad, man tør føle glæde. Lige midt i samfundet.

Vis din glæde. Lys indefra og ud på verden. Vær gennemsigtig, luk dig op, elsk dit samfund, tugt dit samfund, engagér dig, plant et træ, dans en dans, lad hundrede blomster blomstre, meld dig ind i foreninger, gå efter det gode liv, bekæmp mørkemændene, tag dig af naboerne, spil bold, brug din sunde drømmekraft. Så kommer der samfundsglæde.”

Jeg vil gerne sige jer tak for jeres tre år på Ingrid. Tak fordi I fyldte skolen med jeres humor, ungdom, nærvær, livskraft, nysgerrighed, musik, teater, lærdom og det hele.

Louise og jeg har haft glæden af at have besøg af jer og jeres familie til hueoverrækkelse. Vi har på denne måde, trods tidens begrænsninger, markeret en tradition med studenterhuen og den røde rose. Tak fordi I blev en del af skolens historie og erindring. Pas godt på jer selv og hinanden og hold fast på de venskaber, I har knyttet her på skolen.

Med disse ord dimitterer jeg jer studenter årgang 2020.